

Nr 97.

Ankom till riksdagens kansli den 24 april 1945 kl. 4 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dispositionen av vissa å allmän beredskapsstat II för budgetåret 1944/45 uppförda anslag.

(3:e avd.)

I propositionen nr 238 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 2 mars 1945, föreslagit riksdagen medgiva, att det å allmän beredskapsstat II för budgetåret 1944/45 uppförda anslaget till Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden, i sin helhet, samt av de å samma stat uppförda anslagen till Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden samt Lån för bostadsförbättringsverksamhet 12 000 000 respektive 3 000 000 kronor må av Kungl. Maj:t tagas i anspråk för de med anslagen avsedda ändamålen.

För förbättrande av bostadsförhållandena på landsbygden har riksdagen å riksstaten för innevarande budgetår anvisat, bland annat, dels å driftbudgeten under femte huvudtiteln till Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden ett reservationsanslag av 7 500 000 kronor, dels å kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder till Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden ett investeringsanslag av 2 700 000 kronor, dels ock å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd till Lån till bostadsförbättringsverksamhet ett investeringsanslag av likaledes 2 700 000 kronor. Vidare har riksdagen för berörda ändamål å allmän beredskapsstat II för samma budgetår uppfört anslag å respektive 15 000 000, 8 000 000 och 5 000 000 kronor. Genom beslut den 14 september och den 30 december 1944 har Kungl. Maj:t ställt anslagen å riksstaten till Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden samt Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden i sin helhet samt av anslaget till Lån till bostadsförbättringsverksamhet 1 700 000 kronor till egnahemsstyrelsens förfogande.

I skrivelse den 21 februari 1945 har *egnahemsstyrelsen* gjort framställning rörande ianspråktagande jämväl av viss del av de å allmän beredskapsstat II uppförda anslagen. Styrelsen har hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att av förenämnda å beredskapsstat II uppförda anslag måtte ställas till förfogande för fördelning mellan egnahemsnämnderna 12 miljö-

Bihang till riksdagens protokoll 1945. 6 saml. Nr 97.

ner kronor till bostadsförbättringsbidrag, 8 miljoner kronor till nybyggnadslån och 3 miljoner kronor till förbättringslån.

Departementschefen har anfört följande.

Beräkningen i 1944 års statsverksproposition av anslagen å riksstaten för budgetåret 1944/45 till bostadsförbättringsverksamhet på landsbygden skedde under starkt hänsynstagande till den rådande knappheten på materiel och arbetskraft. Vid framläggande av förslag om anslag för ändamålet å allmän beredskapsstat II för nämnda budgetår (prop. nr 281/1944 s. 56—63) framhöll statsrådet Rubbestad, att då han, trots sin vetenskap om det stora förefintliga behovet av ökat stöd till bostadsförbättringsverksamheten, förordat, att i statsverkspropositionen skulle äskas allenast relativt begränsade belopp till ifrågavarande verksamhet, han utgått från att de å riksstaten äskade anslagsbeloppen skulle kompletteras med beredskapsanslag, avsedda att tagas i anspråk om det tryckta läget beträffande materielförsörjningen lättade. I enlighet härmed föreslogs, att å allmän beredskapsstat II borde upptagas förhållandevis betydande belopp för ifrågavarande ändamål eller till Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden 15 miljoner kronor, till Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden 8 miljoner kronor samt till Lån för bostadsförbättringsverksamhet 5 miljoner kronor.

Tillgången på byggnadsmateriel under det senast förflutna året har ansetts medgiva en bostadsförbättringsverksamhet på landsbygden av ganska avsevärd omfattning. Detta har medfört, att de å riksstaten för ändamålet avsedda medlen, fränsett 1 miljon kronor av anslaget till Lån för bostadsförbättringsverksamhet, helt tagits i anspråk.

Av egnahemsstyrelsens framställning framgår, att efterfrågan på såväl bidrag som lån alltjämt är mycket stor och att hos egnahemsnämnderna inneliggande ansökningar om bidrag och lån till avsevärda belopp. Egnahemsstyrelsen har därför hemställt, att större delen av de å allmän beredskapsstat II anvisade beloppen måtte ställas till styrelsens förfogande.

Alltjämt är materielltillgången så begränsad och utsikterna för den närmaste framtiden så pass ovissa, att den största försiktighet måste iakttagas vid planläggningen av investeringsverksamheten. I synnerhet den knappa bränsleförsörjningen kan antagas komma att så småningom öva ett ogynnsamt inflytande på produktionen av vissa slag av byggnadsmateriel. Härtill kommer att, då fråga är om beviljande av medel för byggnads- och andra anläggningsarbeten på landsbygden, särskild hänsyn måste tagas till de rådande svårigheterna att tillgodose skogsbrukets arbetskraftsbehov, enär sådana arbeten kunna beräknas i stor utsträckning binda arbetskraft, som lämpar sig för arbete i skogen. Bostadsförbättringsverksamheten på landsbygden synes mig dock vara socialt så betydelsefull, att densamma framstår som ett av de investeringsområden, vilka i första hand böra tillgodoses. Med hänsyn härtill har jag på de av styrelsen åberopade skälen ansett mig böra tillstyrka styrelsens förslag. På grund av svårigheterna att tillgodose skogsbrukets behov av arbetskraft synes det mig dock vara erforderligt, att särskilda åtgärder vidtagas i syfte att förhindra att de arbeten, som äro avsedda att komma till utförande med lån eller bidrag av här ifrågavarande anslag, menligt inkräkta på möjligheterna att tillföra skogsbruket erforderlig arbetskraft. Jag vill därför förorda, att i samband med att beröra anslag ställas till egnahemsstyrelsens förfogande vissa bestämmelser meddelas rörande de villkor, under vilka arbetena må komma

till utförande. Det bör därvid bland annat föreskrivas, att vederbörande länsarbetsnämnd skall hava att besluta om tidpunkten för arbetenas påbörjande samt, därest nämnden så anser erforderligt, om avbrott i arbetena ävensom meddela de övriga bestämmelser, som kunna befinnas nödvändiga till förhindrande av att skogsbrukets behov av arbetskraft eftersättes.

Medelsanvisningens omfattning samt de ovissa utsikterna i fråga om materiel- och arbetskraftsförsörjningen synas mig böra föranleda, att frågan om ianspråktagande av här ifrågavarande anslag underställes riksdagens prövning i likhet med vad som skett beträffande vissa andra å allmän beredskapsstat II uppförda anslag för bostadsbyggande (jfr prop. nr 55/1945).

Vid anvisande å riksstaten för innevarande budgetår av de relativt begränsade anslagen till bostadsförbättringsverksamheten på landsbygden förutsatte förra årets riksdag, att anslag till samma ändamål skulle upptagas jämväl å beredskapsstaten. I förevarande proposition föreslås, att de sedermera å beredskapsstat för ändamålet uppförda anslagen skola få tagas i anspråk i betydande utsträckning.

Utskottet.

Utskottet har ej ansett sig böra göra invändning mot vad departementschefen anfört i fråga om länsarbetsnämndernas befattning med hithörande frågor, men förutsätter, att nämnderna i första rummet beakta tillgången på ledig arbetskraft från andra områden och endast i nödfall utnyttja möjligheten att besluta om uppskov med påbörjande och slutförande av här ifrågavarande slag av arbeten. Utskottet vill här även erinra om att riksdagen i annat sammanhang (skr. nr 106) framhållit angelägenheten av att det bostadsprogram, som upplagts för landsbygdens del, icke vid svår materialknapphet kommer i efterhand i förhållande till bostadsprogrammet för sådana tätorter, som icke lida av bostadsbrist.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa,

att riksdagen må medgiva, att det å allmän beredskapsstat II för budgetåret 1944/45 uppförda anslaget till Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden, i sin helhet, samt av de å samma stat uppförda anslagen till Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden samt Lån för bostadsförbättringsverksamhet 12 000 000 respektive 3 000 000 kronor må av Kungl. Maj:t tagas i anspråk för de med anslagen avsedda ändamålen.

Stockholm den 24 april 1945.

På statsutskottets vägnar:

ALGOT TÖRNKVIST.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar *Oscar Olsson, Pauli, Gränebo, Sven Larsson, Bernhard Nilsson, Bäckström, Mannerskantz, Heiding, Gustaf Karlsson, Carlström, Gillström* och *Berling*; samt

från a n d r a kammaren: herrar *Törnkvist, Skoglund* i Doverstorp, *Eriksson* i Stockholm, *Persson* i Tidaholm, *Pettersson* i Dahl, *Andersson* i Malmö, *Staxäng, Onsjö, fru Alvéén*, herrar *Boman* i Kieryd, *Petterson* i Degerfors och *Thapper*.

Reservation

av herrar *Gränebo, Heiding, Pettersson* i Dahl och *Onsjö*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

»Vid anvisande — — — betydande utsträckning.

Departementschefen har, under åberopande av den knappa bränsleförsörjningen och svårigheterna att tillgodose skogsbrukets behov av arbetskraft, ansett att vissa bestämmelser borde meddelas rörande de villkor, under vilka bostadsförbättringsarbetena på landsbygden finge komma till utförande. Bland annat skulle föreskrivas, att vederbörande länsarbetsnämnd skulle hava att besluta om tidpunkten för arbetenas påbörjande samt, därest nämnden så ansåge erforderligt, om avbrott i arbetena ävensom meddela de övriga bestämmelser, som kunde befinnas nödvändiga till förhindrande av att skogsbrukets behov av arbetskraft eftersattes.

I anledning härav vill utskottet erinra, att motsvarande möjlighet för länsarbetsnämnderna att meddela inskränkande direktiv icke föreslagits beträffande den av statens byggnadslånebyrå handhavda bostadsbyggnadsverksamheten. Utskottet kan icke finna bärande skäl föreligga för den ifrågasatta olika behandlingen av byggnadsärenden på landsbygden och i städerna. I den mån bränslesituationen påkallar restriktiva åtgärder, bör möjligheten att vidtaga sådana åtgärder alltså enligt utskottets mening icke vara begränsad till den del av bostadsbyggnadsverksamheten, som handhaves av egnahemsstyrelsen. Kungl. Maj:t bör följaktligen för allt bostadsbyggande meddela de bestämmelser i ämnet, vartill förhållandena kunna giva anledning.

Då Kungl. Maj:ts förslag i övrigt ej givit utskottet anledning till erinran, får utskottet hemställa,»